

Розділ 4

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У ПРИВАТНОПРАВОВІЙ СФЕРІ

К. В. Береза

студ. II курсу

спеціальність «Правознавство»

Науковий керівник: ст. викл. І. О. Голоденко

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО РЕФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ АДВОКАТУРИ

Останнім часом палкі дискусії точаться навколо того чи доцільно законодавчим шляхом встановлювати монополію адвокатів на представництво і захист інтересів учасників судового провадження.

Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» Конституція України доповнюється ст. 131², яка, зокрема передбачає, що для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура, і виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення, за винятком окремих випадків. Крім того, до ст. 59 КУ внесені відповідні зміни щодо правової допомоги громадянам України, а саме: «Кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав» [3]. Закон передбачає можливість визначення винятків щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів і референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними або дієздатність яких обмежена.

Питання виключного права на представництво в судах викликало доволі різні думки. Так, перш за все, монополія адвокатури може мати негативний вплив на стан самої адвокатури та призвести до стагнації розвитку правової системи. Ухвалення запропонованих змін підвищить залежність адвокатів від керівництва адвокатури під загрозою втрати доступу до професії. Адвокатура може легко стати інструментом впливу держави на юридичну спільноту, позбавляючи можливості адвокатів, які захищають правозахисни-

ків, журналістів, представників опозиції, права приймати участь у судових процесах. По-друге, критиці підлягає положення, що кожен потенційний користувач юридичними послугами втратить право на правову допомогу, отримавши замість цього конституційного права інше – на професійну правничу допомогу. Тобто щодо громадян ці зміни вважають – обмеженням їх права на вільний вибір захисника, а по відношенню до інших представників юридичної професії – дискримінаційними.

Тут варто зауважити, що Конституційний Суд України в рішенні № 23-рп/2009 від 30.09.2009 р. визначив, що правова допомога є багатоаспектною, різною за змістом, обсягом та формами і може включати консультації, роз'яснення, складення позовів і звернень, довідок, заяв, скарг, здійснення представництва, зокрема в судах та інших державних органах, захист від обвинувачення тощо. Тобто, введення монополії адвокатури на представництво в суді жодним чином не обмежує право громадян на правову допомогу, оскільки як коло суб'єктів, які її надають, так і її обсяг є досить обширним. У цьому ж рішенні КСУ вказав, що, надаючи змогу особі отримувати правову допомогу від адвоката, держава у такий спосіб бере на себе обов'язок забезпечувати можливість надання кваліфікованої правової допомоги особам у правовідносинах з державними органами [1].

Слід також вказати, що 03.10.2015 р. на 104-му пленарному засіданні Венеціанської Комісії було ухвалено остаточний висновок «Щодо проекту змін до Конституції України в частині правосуддя, затвердженого конституційною комісією 04.09.2015 р.», в якому зазначається, що «остання версія змін до Конституції України, підготовлена Робочою групою Конституційної Комісії з питань правосуддя, є досить позитивною і добре підготовленою та заслуговує повної підтримки» [4].

Основне завдання введення «монополії» – підвищення якості юридичних послуг, виведення з тіньового обороту юристів, які не мають статусу адвокатів, та більш того теоретичного і практичного досвіду, навичок і умінь, але в той же час надають юридичні послуги на підприємницькій основі.

Якість юридичних послуг підвищується також за рахунок особистої зацікавленості адвоката, оскільки він, на відміну від «підприємця», пов'язаний можливістю бути притягнутим до дисциплінарної відповідальності, аж до анулювання свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю.

Основною метою діяльності юристів-підприємців є отримання прибутку, адвокатів – саме надання правової допомоги. В свою чергу, підприємницька діяльність є «самостійною, ініціативною, на власний ризик», а адвокатська «незалежною професійною діяльністю щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту». Тобто, і наслідки наданих послуг для клієнта можуть бути на практиці абсолютно різними. Адже, юрист зацікавлений отримати прибуток за рахунок клієнта, а адвокат – здійснити свою конституційну функцію, надати правову допомогу якісно та в строк [2]. Наразі юристи, які не мають свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю, на відміну від адвокатів, фактично ніким не контролюються в частині відповідності свого професійного рівня вимогам, що повинні ставитись до юристів загалом і зокрема «судових».

Доволі цікавою є думка О. Капустіна щодо порівняння адвокатської монополії з професією лікарів: «Если не злоупотреблять монопольным положением, то и в самой монополии ничего плохого нет. Ведь монополия врачей на проведение операций – является для общества естественной. Так почему же восстанавливать права граждан в судах не могут соответственно аттестованные специалисты – юристы сдавшие экзамены и получившие соответствующие свидетельства. Ведь далее, в случае выявления нарушения со стороны адвоката, его, как и врача – лишают практики соответствующие комиссии» [3].

Та з цього приводу також виникає питання з однієї сторони, адвокатське свідоцтво будуть ще більше цінувати, але з другої сторони, – ймовірність позбавлення адвоката права на зайняття адвокатською діяльністю може стати способом для певного впливу чи тиску на адвоката.

Тому тут потрібно удосконалити та переглянути підстави для накладення на адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю та належним чином врегулювати питання адвокатського самоврядування, аби воно дійсно забезпечувало незалежність адвокатів, захист від втручання у здійснення адвокатської діяльності [3].

Можливо, потрібно розширити коло винятків, щоб полегшити пристосування до нововведень більшості населення? Можливо, краще забезпечити захист від втручання у здійснення адвокатської діяльності? Звісно, залишається ряд відкритих питань, що мають бути доопрацьованими, оскільки для нашого суспільства

введення такого монопольного права – зовсім нове явище, та все ж таки «имеет место быть». Не потрібно боятися змін, а навпаки потрібно виходити на новий рівень, а доля Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» – лише питання часу.

Список використаної літератури

1. Островська Л. Адвокатська монополія на представництво в судах – скоріше «за» ніж «проти» [Електронний ресурс] / Л. Островська // Електронний портал Національної асоціації адвокатів України. – Режим доступу: <http://unba.org.ua/publications/1071-advokats-ka-monopoliya-na-predstavnictvo-v-sudah-skorishe-za-nizh-proti.html>. – Назва з екрана.
2. Фешик Н. Адвокатська монополія на представництво в судах України – якісно позитивні зміни чи спосіб зтягування клієнтів? [Електронний ресурс] / Н. Фешик // Електронний портал Національної асоціації адвокатів України. – Режим доступу: <http://unba.org.ua/publications/1070-advokats-ka-monopoliya-na-predstavnictvo-v-sudah-ukraini-yakisno-positivni-zmini-chi-sposib-zatyaguvannya-klientiv.html>. – Назва з екрана.
3. Адвокатська монополія: що про це думають юристи? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/122942-advokatska-monopoliya_scho_pro_je_dumayut_yuristi.html. – Назва з екрана.
4. Висновок щодо проекту змін до Конституції України в частині правосуддя, затвердженого Конституційною комісією [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/>. – Назва з екрана.

О. С. Браташ

студ. III курсу

спеціальність «Правознавство»

Науковий керівник: ст. викл. І. О. Голоденко

ПРОЦЕДУРА ПРИЗНАЧЕННЯ НА ПОСАДУ ТА ЗВІЛЬНЕННЯ СУДДІВ В УКРАЇНІ

Нині в Україні триває судова реформа, яка передбачає оновлення законодавства. Зокрема, прогнозується повне реформування системи судоустрою; імплементація оновлених конституційних заasad правосуддя на законодавчому рівні для забезпечення незалежності (деполітизації) судової влади; посилення відповідальності судової влади перед суспільством; запровадження нових механізмів формування та кадрового оновлення суддівського корпусу.

У зв'язку з прийняттям нового Закону України «Про судоустрій та статус суддів» від 02.06.2016 р. з-поміж ключових змін є: процедури формування та оновлення суддівського корпусу, зокре-